

میکنند که کسی متعرض آنها نشود و صدمه بآنها نرسد بنده میگویم چرا اینها مجازات داده نمیشوند الان این بهام الواعظین که این جا حاضر است معلوم است چه صدمه بایشان وارد آمده متناهدا پایشان تفضل نکرد و اشخاصیکه این صدمات را بایشان وارد آورده اند هنوز گرفتار نشده اند پس باید از وزارت عدلیه و سایر وزراء مجازات اینهارا خواست.

حاج میرزا ابراهیم آقا - قانونی که دولت و ملت اتخاذ کرده اند که مجری شود قانون عدم مجازات است این بهام الواعظین که نزدیک بود میرد مرتکب این عمل گرفتار و مجازات نشدند آن فریودن که در ریختن خانه اش وادرا کشند آن کسی را که در میدان تویضانه قطعه قطعه اش کردند و مادری بیچاره اش دیوانه شده آن اشخاصی که بمجلس تیر انداختند یا اینست که این ملت ایران هیچ غیرت ندارند یا خدا خواسته است که این مملکت را خراب و ویران نماید و اگر نه چرا نباید تاحال این اشخاص قصاص و مجازات نشده باشند.

حاج سید نصر الله - از سه کار يك کار را باید کرد یا اعلان عفو عمومی باید داد همان طور که رسول خدا نسبت بیکتار فرمایش کرد در مکه مظلوم که من دخله کان امنا در این صورت دیگر تبعیض معنی ندارد که بعضی را ماف داشته و شفاعت شوند و بعضی را گرفتار و مجازات کرد و یا اینکه مثل صفار بنی قریظه که هفتاد نفر را بیکروز کردن زدند در این مقدمه هم باید همگی اشرار را بقدر تقصیر خود مجازات داده اگر تبعیض است از روی چه فایده است و باید نهاد مثلا اشخاصی که تقصیرشان بزرگتر است آنها را رها کنند و اشخاصی که تقصیرشان کوچک و کمتر است آنها را حبس کنند آخر این چه تریبی است اگر باید مجلس بانکار رسیدگی کند بکنند و اگر وزیر عدلیه باید رسیدگی کند همین طور اینطور که صحیح نیست.

آقا شیخ حسین - بنده عرض میکنم اعلیحضرت شهرباری آروز حضور و کلا بوزیر داخله فرمودند که چرا اشرار را گرفتار نمیکنی پس ما بآن ساحت قدس ابدأ حرفی نداریم و منزه است و حالا هم بدو اسلام نیست که همه مثل اهل مکه عفو شوند و مخصوصاً تمام اشرار باید مجازات داده بشوند خصوصاً ضعیف حضرت و مقدر نظام که سرمشاه این فساد بوده اند رو کار را بجائی رساندند که نزدیک بود مملکت از دست برود پس باید مجازات این دو نفر را جداً خواست و باید بدار بزنند زیرا که جزو مفسدین در ارض هستند و نیز همه مردم بدانند که مجازات در کار است.

حاج میرزا ابراهیم آقا - تقصیر یا نوعی است یا شخصی اگر نوعی است پارلمان میتواند آنرا ببخشد از راه اینکه جاهل بود و نه هید ولی آنکه شخصی است آن را پارلمان نمیتواند ببخشد مثل اینکه یکی یکی را بکشد یا چشمش را در آورد زیرا پارلمان در اینصورت حق عفو ندارد و گمان میکنم که ملت اینقدر بی حس و بی غیرت باشند اگر عدلیه بخواهد آنها را مجازات نهد ملت خودشان خواهند مجازات داد.

لسان الحکماء - بجهت حفظ حقوق ملت بهترین ترتیب همان است که اعلیحضرت همایونی حضوراً در باب گرفتاری اشرار و مجازات آنها بوزراء فرمودند پس بعقیده بنده خوبست بجهت پس فردا وزیر عدلیه و وزیر داخله احضار شده توضیحات خود را در باب مجازات و گرفتاری آنها بدهند.

آقای میرزا سید علی نقی - همه میگوئیم که وظیفه ما وضع قوانین است ولی بنده عرض میکنم که دو چیز سبب میشود ما از وضع قانون وقرائت آن باید صرف نظر نماییم یکی را کتابت در آن روز هائیکه وضع امور منقلب بود عرض کردم یکی را هم امروز اظهار میدارم و مکرر هم اخطار کرده ام که ما باید نظارت در اجرای قوانین داشته باشیم اکنون ملاحظه میکنیم که آلات اجرائیه در اجرای قوانین مسامحه دارند و نیز در روز پس از گفتگوهای منصله گفته شد که نتیجه مجلس چه شد بنده عرض کردم مجلس ما مجلس مباحثه و مشاعره است اینکاش که مجلس مشاعره بود در مشاعره اطفال ترتیب و نتیجه هست یکی دال خواست دیگری هم در جواب ناگزیر است دال بدهد اما ما هیچ نتیجه را در نظر نداریم و جواب را مطابق سؤال نمیدهیم ساحت شخص اعلیحضرت مقدس است و کمال همراهی را هم میفرمایند و بشخصه هم مباشرت در اجرائیات ندارند و ملت هم در کمال نجات و غیرت و قوت قلب و با ملاحظه هستند پس هر مسامحه میشود از طرف آلات اجرائیه است که در اجرای قوانین مسامحه دارند اینکه میفرمایند وزراء را بخواهیم در مجلس تقلیل میکنند ولی نمایانم در خارج چه میشود که بلطایف الحیل دفع الوقت میکنند.

آقای میرزا محمود - بنده ملاحظه میکنم که اگر امروز این مسئله را تعقیب نکنم خیانت کرده ام تاملت اطمینان و امنیت نداشته باشند قانون را خواهند چه کنند این اشخاص گذشته در ایران شرارت آنها را در تمام جرایم دنیا نوشته و مقصر هستند والان آقای بهام الواعظین بعمده الله صحت بیانه و آمده بنده از ایشان خجالت میکنم که هنوز اشخاصیکه آن صدمه را بایشان وارد آورده اند گرفتار شده اند و ما باید اینجا نشسته مشغول هیچ کاری نشویم مگر جداً مجازات و گرفتاری اشرار را بخواهیم ولی متاسفانه می بینیم ابدأ در فکر نیستیم و از قراریکه شنیده ام از حالا نقشه کشیده اند که روز عاشورا دسته ترتیب داده و جداً استادگی نموده استخلاص اشرار را بخواهند.

آقای سید حسین - تاروز سه شنبه خود ملت حاضر شده اند که صبر کنند و به بینند در حق مقدرین چه حکم خواهد شد و چگونه مجازات میشوند و آیا مجلس میتواند بآنها اطمینان دهد که مجازات داده می شود یا نه بعضی صکه در این شب های سرد زحمت کشیده و مرتکب این افعال را گرفتند حالا از آن اشخاص شفاعت شده و بازده نفر از آنها را مرخصی کرده اند بکنفر از قانون فریودن هم که در مساجد

بود شفاعت شده است و حاضر شده اند کلام صفیر افعال تمام آنها بکشند همین قدر می دانم که ملت برای این ترتیبات حاضر نیستند و اگر در مجازات آنها اقدام مجدانه نشود خود ملت حاضر هستند که آنها را مجازات دهند.

آقای رئیس - در جواب فرمایشات شاعرش میکنم که این مطالب صحیح است و باید دولت و ملت وقوه مجریه همه در این باب همراهی نمایند ولی ملت ایران ملت نجیبی هستند و هیچ وقت خودشان شخصاً متصدی اینکار نمیشوند و وکیل ملت همچون حرفی نباید بزند البته باید از قوه مجریه خواست که آنها را مجازات بدهند.

وکیل التجار - ما ده روز بیشتر وقت نداریم زیرا که اول محرم میرسد و موقع عزای داری است و همه مردم مشغول عزای داری هستند پس باید طوری شود که مجازات این اشرار قبل از محرم داده شود و برای محرم نماند.

آقای سید مهدی - بنده می گویم که مملکت ما مشروطه است و نباید از قانون خارج شد باید وزراء را خواست و به بینیم در این باب چه اقدام کرده اند و مجازات آنها را جداً از وزراء بخواهیم.

صدیق حضرت - بنده عرض می کنم اینجا امروز چند قانون خواندیم در این قانون حس از سه ماه الی یکسال بنظر حاکم معین شده ولی می بینیم که امروز در این مملکت مجازات با شخص ضعیف داده می شود و اشخاصی که مقامات عالی دارند بکلی از آنها صرف نظر میشود و باید مجلس بخواهد که از مجازات این اشخاص صرف نظر نشود بعد ما اجراء قانون در حق ضعیف و قوی علی السویه باشد **آقای رئیس** - در هر صورت مجلس از راه قانونی موقوف کار است و باید داشت شود که اکید این مقصرین را مجازات دهند زیاد معاکره آنها طول کشید در روز سه شنبه پنجشنبه رئیس الوزراء و وزیر جنگ و وزیر داخله و وزیر عدلیه را در مجلس بخواهند و بیایند توضیحات بدهند که چه اقداماتی کرده اند.

(مجلس ختم شد)

مذاکرات روز سه شنبه ۲۳ شهری
حجة العرام دارالشورای ملی
خلاصه مذاکرات روز یکشنبه ۲۱ ر آقا میرزا مرتضی قلیخان قرائت کردند شروع بقرائت قانون انطباعات شد پس از قرائت و تصحیح چند ماده مجلس ختم گردید و در ختم مجلس رئیس اظهار داشتند که فردا چهار ساعت بغروب مانده اجراء محترم وزارت داخله و غیره بجهت قسم یاد کردن در حضور حجة العرام در مسجد میهسالار حاضر خواهند شد محض اطلاع آقایان و کلا اظهار شد که مستحضر باشید و روز دوشنبه هم اجراء محترم وزارت امور خارجه در مسجد حاضر و قسم یاد کردند و اکثر از آقایان و کلام حضور داشتند و در مجلس روز پنجشنبه هم قانون متوفیات قرائت خواهد شد.

مذاکرات روز سه شنبه ۲۵ شهری
حجة العرام دارالشورای ملی
خلاصه مذاکرات روز سه شنبه ۲۳ ر آقا میرزا مرتضی قلیخان قرائت کردند و بعد شروع بقرائت قانون

مجلس ضایع خواهد شد این لایحه را بوزارت امور خارجه نوشته اند و باید وزیر امور خارجه تصویب خود را در این باب بخیرد و فقط آن تصویب در اینجا قرائت شود و باقی ترتیبات آنهم دراجع بکمیسیون خارجه است در آنجا مذاکره شود .

وثوق الدوله - این شرحی که قرائت شد میرزا احمدخان بوزارت امور خارجه در باب ترتیب اداره تقشیش نوشته و نیز رقمه که در این باب بوزارت امور خارجه اظهار داشته در ذیل آن رقمه وزیر امور خارجه تصویب خود را نوشته تا اینها مقدمه قرائت نشود تصویب وزارت امور خارجه درست مر کوز اذمان نخواهد شد .

مستشار الدوله - تصویب جزئیات این مسئله با دولت است الا اساساً بدیهی است که ما باید یک اداره تقشیش داشته باشیم .

وکیل التجار - برای تشکیل این اداره تقشیش آنکسی که میخواهد دو قسم مخارج برای دائر کردن آن معین کرده است که باید یکی از آنها را قبول کرد یک قسم اینست که این اداره سی و پنج هزار تومان مخارج لازم دارد باید مجلس تصویب کند که وزیر مالیه بدهد و هرگاه بگویند که شاید مداخل آن کمتر از این شد قسم دیگر را که پرداختن ثلث پول تذکره از خارجه و تومانی دو قران از داخله باشد قبول میکنند که این اداره را دایر نمایند حالا هر کدام را تصویب می نمایند .
(و در این موقع لایحه که میرزا احمد خان در این خصوص بوزارت امور خارجه نوشته بود قریب بمضمون فوق قرائت شد و نیز تصویب مجلس شوری و وزارت امور خارجه و تصویب وزارت مالیه قرائت شد) تصویب وزارت امور خارجه مبنی بر این بود که شق اخیر را پسندیده و قبول کرد ولی وزارت مالیه بلاخطه زیادتی عایدات و ندادن مواجب را اولی دانست و تردید آشنخ اخیر را بلاخطه نقص مالیه قلابدون مصلحت ندیدند .

حاجی معین التجار - بنده عقیده ام این است که دولت باید یک اداره تقشیش داشته باشد چه تذکره چه گمرک چه مالیه و باید آن اداره اجزاء صحیحه داشته باشد که در همه آنها مفتش باشد .

مستشار الدوله - این مسئله در کمیسیون خارجه صحبت شده بنده هم همینطور که جناب حاجی معین التجار گفتند عرض میکنم اداره تقشیش خوب است برای این هر سه اداره یکی باشد و هر جا مأمور میرود در هر سه اینها تقشیش بکند و گمانم این است که از این راه خیلی منفعت عاید دولت شود و ثانیاً این شق اخیر را که وزیر مالیه تصویب کرده است گمانم اینست که این صرفه دولت نباشد زیرا که منافع عمده تذکره از تذکره خارجه است در آنجا هم مفتش ثلث برای خود قرار داده جهت ندارد که این طور باشد

وثوق الدوله - این مسئله در کمیسیون خارجه صحبت شد که هرگاه این مبلغ بیشتر از سی و پنج هزار تومان باشد رد کند

وکیل التجار - اینکه فرمودند ممکن است مفتشین با اداره تذکره و مالیه و گمرک هر سه رسیدگی و تقشیش کنند بنده عرض میکنم که مفتشین سرحدات باید مقیم باشند که تذکره تجار

و واردین و شارجین دو دخول و خسروج بینند و یکدسته هم باید سیار باشند این است که این اداره تقشیش از برای تمام این ترتیبات کافی نیست و مسئله مخارج را هم فوراً باید داد و فوری هم که ممکن نیست پس بگوید او واگذار شود که مخارج را بهمان ترتیب که نوشته است از دخل بردارد بهتر است

مستشار الدوله - این مخارج را فوراً نباید داد باید ماه بماه داد و ماه بماه هم باید بمشایش رسیدگی کرد و دخلش را گرفت و اما رسیدن باین کارها همان اجزاء اداره تقشیش خودشان می توانند رسیدگی کنند

آقای سید حسن تقی زاده - اینکه از وزارت مالیه و خارجه نوشته شد و اسمش را تصویب گذاشته اند گویا تصویب نباشد مگر عرض کرده ام که از اول تا کنون یک مسئله اتفاق نیفتاده که عادلانه و از روی قانون باشد مثلاً اینکه نوشته سی و پنج هزار تومان مخارج دارد از کجا معلوم شد و اگر چه سی و پنج هزار تومان می نوشت شاید پس از مشاوره می گفتند برداشتن ثلث بهتر است پس باید شخصی که یک نفعی را برای دولت اعلان میکند در وزارت خانه مشاوره شود که اولاً آیا این کار لازم است یا نه و مخارجش را جزء جزء معین کنند و صورت بنویسند پس از آن بمجلس اعلان کنند که اینکار بطلان دلیل لازم است و مخارجش مطابق صورت فلان قدر میشود مثلاً آن شخص سی و پنج هزار تومان نوشته ولی دولت تحقیق و تدقیق کرده و سی و دو هزار تومان می شود اگر این طور بود آن وقت ما می دانستیم که وزارت خانه های ما هم از روی ترتیب صحیحی است نه اینکه فوراً به مجلس بفرستند و در مجلس علنی قرائت شود و کمیسیون مالیه هم تصویب نماید .

وثوق الدوله - در صورتیکه سی و پنج هزار تومان داده شود دیگر مقاطعه نیست بملاوه نظامنامه هم برای اینکار نوشته اند و بعضی ترتیبات را هم در آن نوشته که در هر سرحدی چند نفر اجازه لازم است و مواجب چقدر لازم است و نظامنامه هم نقداً حاضر است چون وقت مجلس مقتضی نبود قرائت نشد و امروز این اداره تقشیش خیلی خیلی لازم است و سابق هم این اداره دایر بوده ولی بملاحظاتی جزء اداره گمرک شد و مخارج آنرا پانزده هزار تومان قرار دادند این است که بی ترتیب است باین جهت لازم بود که امروز این مسئله مذاکره شود حالا اختیار با مجلس است که هر طور مقتضی باشد تصویب کنند

صدیق حضرت - در وزارت مالیه یک اداره تقشیش مختصری دایر است که رئیسش هم مستشار السلطان است خوبت مجلس اقدام کرده همین اداره را توسعه بدهد همانطور که مستشار الدوله گفتند هر سه اداره رسیدگی و تقشیش کند و اینکه اداره تقشیش را جزو گمرک کردند چندان بدکاری نکردند بواسطه اینکه آنها هم مفتش قاچاق دارند اگر کسی وارد شود ملتمت میشود بملاوه مال التجاره را هم تقشیش میکنند بهر حال باید این اداره را مرتب و منظم کرد خیلی لازم است

آقای شیخ حسین - امروز بهتر این است که بهمان میرزا احمد خان یا همراهِ او گذار کنند و

مخارجش را همانطور که گفتند اگر زیاد بود تومانی فلانقدر در دارند معین کنند که بواسطه دخل خودش جدا نماید و دخل این اداره را ترقی دهد زیرا که ما امروز آدم درست نداریم و ادارات هم نظم و ترتیب قانونی ندارند که پول بدهیم و کار بخواهیم

آقای سید حسن تقی زاده - این تصویبی که وزارت خارجه و وزارت مالیه نوشته اند تصویب نیست معلوم است که ما مجلس وزرا هم نداریم بواسطه اینکه وزیر مالیه میگوید شق اول خوب است و وزیر خارجه میگوید شق ثانی خوب است خوب بود اول وزراء می نشستند و مشاوره میکردند و بعد از تصویب به مجلس می فرستادند این وقت اگر صلاح بود مجلس تصویب میکرد و الا رد میکرد قانون تمام دنیا اینطور است .

صدیق حضرت - خوبست برای این مسئله تقشیش تذکره را از شخصی که بصیرت دارند کمیسیون منقد شود و گفتگو کرده تمام نمایند اولاً اداره تذکره را مرتب و منظم نمایند بعد از آن تقشیش بگذارند و **وکیل الرعایا** - ما اداره تقشیش در گمرک داشتیم اینکه بیکویم باید این اداره تقشیش باشد جهت این است که آنها بواسطه خود عمل نکرده اند پس عقیده بنده این است که باید یک اداره تقشیش معین شود و این هم کاری نیست که بگوئیم اسامی نشد سال دیگر هر یک روز تأخیر شود مبالغی ضرر دارد منتهی در جزئیاتش باید حرف زد و الا اساساً لازم است .

ممتاز الدوله - عقیده بنده هم همان است که آقای تقی زاده گفتند باید این لایحه برگردد برای وزیر امور خارجه با ادله و براین لایحه بنویسند و بمجلس بفرستند و مجلس هم آن لایحه را بکمیسیون مالیه بدهد و کمیسیون مالیه هم با ادله و براین بمجلس بفرستد بعد در آن مجلس در اینخصوص مذاکره کنند حالا عقیده بنده نباید در این باب مذاکره کرد

وثوق الدوله - صحیح است باید برای وزارت خارجه فرستاد که درست لایحه کرده بفرستند

آقای میرزا مهرتضی قلیخان - این فهرست و لایحه ایست که حساب الممالک از بابت اجاره خانه خوار و حکومت آن اظهار داشته و وزارت مالیه بمجلس فرستاد که تصویب شود این است که قرائت میشود (قرائت شد) مشعر بر اینکه شش ساله خانه خوار را اجاره مینمایم که در هر سال هزار خروار علاوه از مآخذی که اقبال الدوله بدیوان میپرداخت بیرازم بشرط اینکه حکومت آنجا با من باشد و نیز دستفعلی از وزارت مالیه و داخله مرحمت شود که قبل از منقضی شدن مدت اجاره بنده حکومت آنجا بدیگری داده نشود و نیز ایلات آنجا جزء حکومت من باشند که بتوانم طرق و شوارع را منظم و این نگاه داشته و نیز حمل غله بانبار سهل باشد و دیگر اینکه اگر در مدت این شش سال خدای نخواست آفتی روی دهد کمیسیون تشکیل شده پس از تحقیقات لازمه مراعات حال مرا از بابت خسارت وارده بنده اند .

آقای میرزا محمود - اولاً کمیسیون مالیه در این باب چه رای دارد و ثانیاً گمان میکنم مجلس رای ندهد که حکومت را اجاره بدهند

آقای میرزا مهرتضی قلیخان - من و بیکمیسیون

مالیه نیندمه است که تحقیقات خود را نموده و رای اظهار دارد.

آقا سید حسن تقی زاده - بموجب قانون اساسی چون این مسئله برای تکثیر مالیه است لازم نیست بمجلس پیاید و تصویب شود باید فقط وزیر مالیه تصویب نماید.

آقا شیخ حسین - اینکه آقای تقی زاده در هر موقع ایراد میکنند صحیح است اما وزارت خانه های ما هنوز قوانین شان منظم و مرتب نیست این است که بجهت نانون این کار اتفاق افتاد و این هم برای این است که قوانین آنها را هنوز وضع نکرده ایم و اینکه گفته شد لازم نیست حکومت را اجاره بدهند مگر بنده در مسئله ورامین عرض کرده ام که باید اداره کنند مرا ملاحظه کرد چه ضرر دارد حکومت را باو بدهند که بتوانند درست این کار را اداره نماید.

آقا سید حسین - اگر باین ترتیب باشد که هزار غروار علاوه اجاره بدهد و حکومت داشته باشد سال دیگر رعیت تقلم میکنند آنوقت وزیر داخله و حکومت طهران او را معزول میکنند آیا آنوقت اجازه برهم میخورد یا نه پس اینطور نمیشود خدای نغواست اگر مملکت خوار کی شود با آفتی برسد آنوقت رعیت بر بنیامین آید و او هم از اجاره و وامیزند.

آقا میرزا محمود - اگر فردا کاری کرد و از حکومتش شکایتی برود خواهد گفت من اجاره دارم و اگر بخواهند معزولش کنند اجاره امسال از میان خواهد رفت.

آقا میرزا مرتضی قلیخان - همانطور که آقای تقی زاده گفتند راجع شود بمجلس وزرا هر طور که تصویب کردند رفتار کنند.

مرتضی الممالک - اگر کسی از ترتیب خالصه خوار و دهات آن مطلع باشد میدانند که خالصه آنجا بدون حکومت نمیشود.

(مجلس ختم شد)

**مذاکرات روز یکشنبه ۲۸ شهری
نی جبهه الحرام دار الشوری ملی**

خلاصه مذاکرات روز شنبه ۲۷ را آقا میرزا مرتضی قلیخان قرائت کردند.

(شروع بقرائت قانون انطباعات گردید پس از قرائت چندین ماده و تصحیح آن شروع به مذاکرات شد.)

رئیس - فردا که روز دوشنبه و تعطیل است چنانچه مستعضر هستید اداره وزارت جنگ برای قسم یاد کردن در چهار ساعت بفرود مانده در مسجد حاضر خواهند شد البته آقایان هم تشریف می آورند.

آقا سید حسین - اینکه مجلس در یکساعت و نیم بفرود مانده مشغول میشود نه بجهت اینستکه جناب رئیس حاضر نمیشوند بلکه بموجب نظامنامه داخلی مجلس در چهار ساعت بفرود مانده رئیس در اطلاع خود حاضر و منتظر هستند تا همه کافی از کلاه معترم بجهت ملا کره جمع شود پس خوبست و کلاه معترم زودتر حاضر شوند.

آقا میرزا محمود - عقیده بنده این است

که قسم یاد کردن اداره وزارت جنگ و رؤسای آنها خیلی اهمیت دارد خوبست مقرر شود نامه و کلاهی عظام حضور بهم رسانند.

رئیس - بلی چون اهمیت دارد همگی حضور بهم برسند خیلی خوبست و اینجاهم برای ورود آنها تدارک دیده میشود.

سید الحکما - خوبست روز سه شنبه پس از تمام شدن قانون انطباعات مقرر شود آن لایحه که در باب و کلاهی ایلات نوشته شده و یکدفعه هم در مجلس قرائت کرده اند قرائت شده تمام شود.

وکیل الرعایا - امروز رفتیم وزارت مالیه برای گرفتن و فرستادن کتابچه دستور العمل همدان از قرار تقریر مستوفی گویا باید پنججاه تومان داد و بعضی کتابچه های جزو هم هست که باید بجهت آنها هم چیزی داد از این قرار باید مبلغی زیاد برای کتابچه های آنجا داد آیا این مقرر معمول است یا بداد یا خیر؟

رئیس - بلی در سلبق این رسوم کتابچه معمول بود و من خودم در حکومت زنجان و کردستان و غیره میدادم اما حالا اختلاف قانون است که اینگونه پول ها داده شود وقتیکه یکصد تومان باسم رسوم کتابچه از حکومت گرفته شود آنها در مقابل لابد هزار تومان از ما می خواهند گرفت و این وجوهات هم دخلی بمستوفی نداشت هر چه از این محل گرفته میشود به داروغه دفتر که وزیر بقایا باشد میرسد.

آقا سید حسن تقی زاده - بودجه مملکت بعد از چندین ماه زحمات گفتیم که اصلاح شد یعنی تقریباً پانزده کرور دخل و چهارده کرور مخارج معین کردند و گفتند یک کرور هم تقریباً اضافه داریم باشد برای مخارج لازمه اتفاقاً ولی علاوه از این بودجه که خرج می شود وجهی لازم بود بجهت مخارج فوق العاده و دولت دست تنگ بود و نیز مقداری هم از مواجب و حقوق ستمه ماضیه مردم باقی بود و در اسباق تقریباً سیصد و هشتاد هزار تومان اشرافی از خزانه گرفتند که ذخیره باشد برای موانع خیلی سخت و نیز قدری پول از مردم گرفته شد که بارباب حقوق که از بودجه با ارسال باقی بود داده ولی بنده هیچ خریدار نیستیم که این دو فقره پول چه شد اما آنچه که از مردم گرفته شده من قدر فهمیدم که روز بروز حواله دادند اما آن سیصد و هشتاد هزار تومان پول اشرافی معلوم نیست چه شده و کجا است و متاسفانه این روزها می شنوم که تقریباً شصت هزار تومان از آن پول بیشتر باقی نمانده نمیدانم حواله که داده اند بموجب اطلاع مجلس بوده و بمصرف صحیح رسیده یا اینکه با این فلاکت و تنگدستی مملکت یکمرتبه صد هزار تومان صد هزار تومان باین و آن داده اند خوب است یک روزی را مقرر بنادارید که وزیر مالیه بمجلس حاضر شده و صورت حساب این دو فقره وجه را بمجلس بدهد.

رئیس - این را باید مردم از شما و کمیسیون مالیه پرسند و کمیسیون مالیه باید بصورت آنرا ثبت کرده باشد و معلوم باشد نه اینکه شما از مجلس بی رسید.

آقا سید حسن تقی زاده - اولاً بنده از اعضا دائمی کمیسیون مالیه نبودم و ثانیاً بواسطه اتفاق کمیسیون سرحدی تقریباً قریب یک ماه است نتوانسته ام در کمیسیون مالیه حاضر شوم

آقا میرزا مرتضی قلیخان میدانند و این دلیل خیر ندارد.

آقا میرزا مرتضی قلیخان - این پول بقدری همینطور که گفتند بنا بود باشد برای روز تنگ و در کمیسیون مالیه هیچ از آن پول مذا کره نشد و کمیسیون هم هیچ تصویب نکرده که یکدینار از این پول خرج شود اما از پول استغراض داخله آنهم با کمال افسوس می بینم که هیچ فایده عاید نداشت چونکه در مجلس رای گرفته شد که این پول برای قیوض ستمه و نوبت بیل داده شود که در مجلس مذا کره شد و تا مجلس حرازی داشت بعضی اشخاص پولی دادند و بعضی هم در عرض قبولیات دادند پس از آنکه بمجلس از آن حرارت افتاد آن کسانی که پول داده اند با کسانی که ندادند مساوی شدند و آن مقداری هم که گرفته شد قرار بود که قبضه ها را بفرستند بکمیسیون مالیه و در کمیسیون مالیه پس از تحقیقات تصویب شده آنوقت وزارت مالیه حواله بدهد که تومانی پنجاه را بگیرند حال چند روز است که وزیر مالیه از همان قیوض ستمه یونت بیل حواله میدهد بجای امین الضرب و حاجی امین الضرب هم زد می کنند بواسطه اینکه می گوید دیگر چه بیش من نیست اما در باب اشرافی ها ناهم مکرر عرض میکنم که کمیسیون مالیه هیچ اطلاع ندارد و در هیچ مورد تصویب نکرده است.

رئیس - باید اسمای آن اشخاص که پول داده اند و اشخاصیکه ندادند اند در روزنامه درج شود که یکسان نباشند.

آقا سید سعید - استعفا میشود که یک روزی را معین نمایند برای اینکه که وزیر مالیه حاضر شود تا از او سؤال شود چون از او که سؤال میکنند می گوید بمجلس است و از کلاه سؤال میکنند می گوئیم با کمیسیون مالیه است و کمیسیون مالیه هم میگوید اطلاع ندارم و این ترتیب در اینجا تصویب فقط از بن نشده و سیصد هفتاد هزار تومان بیست هزار تومان راجتباب ناصر الملک بجهت مخارج لازمه از مجلس اجازه گرفته بودند دیگر از حساب این استغراض داخلی و از حساب اشرافها و کلا اطلاعی ندارند و نیز قرار بود که از این پول از پنجاه تومان بیانیین داده شود و حالا می بینیم که از فهرست های هزار تومانی هم داده شده است پس روزی معین شود که وزیر مالیه بیاید تا تمام این حسابها رسیدگی شده در روز نامه درج و منتشر شود تا عموم اطلاع حاصل کنند.

وکیل الرعایا - اینکه آقا میرزا مرتضی قلی خان گفتند مجلس از آن حرارت ساکت شده اینطور نیست و بنیخواهم بگویم که منشأ آن حرارات که بوده ولی عرض میکنم چند وقت است که من مأمور سه نفر میباشم و امشان را حالا نمیرم در صورتیکه وکیل مجلس نباید مأمور باشد با اینکه تمام دارائی این ملت نزد این سه نفر است هر قدر تلف کرده اند که تلف شده و آنچه که حالیه دارند معلومست یکی سه هزار تومان و یکی دوهزار و پانصد تومان یکی دیگر هم هزار تومان باید بدهند با اینکه وکیل مجلس نباید مأمور باشد معذک این مبلغ قلیل را نمی دهند حال ببینید که این نمره مردم چقدر بی مروت و بی انصاف هستند.

رئیس - لایحه از انجمن حقوق رسیده و